

LOCUL ȘI ROLUL EVALUĂRII ÎN PROCESUL INSTRUCTIV-EDUCATIV

După Gerard Scallon, se pot aduce în discuție trei planuri de semnificație pentru verbul „a evalua”:

- a concepe o procedură de evaluare;
- a face practic o evaluare;
- a exprima o evaluare.

Evaluarea, ca activitate în sine, cuprinde trei etape principale:

- măsurarea rezultatelor școlare prin procedee specifice, utilizând instrumente adecvate scopului urmărit (probe scrise, orale/practice, proiecte, portofolii, etc.);
- aprecierea acestor rezultate pe baza unor criterii unitare (bareme de corectare și notare, descriptorii de performanță, etc.);
- formularea concluziilor desprinse în urma interpretării rezultatelor obținute în vederea adoptării deciziei educaționale adecvate.

Evaluarea are următoarele funcții, identificate prin raportarea la derularea unei secvențe de învățare sau prin relaționare la un ansamblu de activități de formare:

1. verificarea sau identificarea achizițiilor școlare;
2. perfecționarea căilor de formare a indivizilor, identificarea celor mai pertinente căi de instrucție și educație.
3. recunoașterea schimbărilor asupra indivizilor aflați în formare.

Reperete principale în reglarea acțiunilor educative sunt:

1. orientarea deciziilor de natură pedagogică în vederea asigurării unui progres armonios și continuu în dezvoltarea elevului prin stabilirea celor mai eficiente căi de încorporare a cunoștințelor și deprinderilor;
2. informarea părinților și elevilor asupra stadiului formării și asupra progreselor actuale sau posibile;
3. stabilirea unei ierarhii.

Evaluarea are mai multe funcții:

- de constare, dacă o activitate instructivă s-a desfășurat în condiții optime, dacă au fost asimilate cunoștințele și au fost achiziționate deprinderile;
- de informare a societății prin diferite mijloace, privind evoluția populației școlare;
- de diagnosticare a cauzelor care au dus la o slabă pregătire, la o eficiență scăzută a acțiunilor educative;
- de prognosticare, în sensul anticipării performanțelor viitoare ale elevilor, pe baza rezultatelor înregistrate și al planificării secvențelor următoare; se asociază celei de diagnosticare.
- de selecție și decizie a elevilor pentru accesul într-o treaptă superioară de învățământ românesc într-un program specific de instruire (gimnaziu, liceu, învățământ superior, cursuri postuniversitare, cursuri speciale în domenii artistice). Realizarea acestei funcții permite clasificarea/ierarhizarea elevilor în urma rezultatelor obținute în condițiile existenței, de obicei, a unui număr limitat de locuri pentru frecventarea formei de învățământ respective;
- pedagogică – din perspectiva elevului o funcție motivațională, stimulativă, de întărire a rezultatelor, de conștientizare a posibilităților și o funcție de orientare școlară și profesională, iar din perspectiva profesorului, o funcție pe care o putem numi orientativă, conferindu-i posibilitatea să afle ce are de făcut, ce are de realizat în continuare.

Funcțiile evaluării se actualizează diferențiat prin prevalența uneia față de alta la un anumit moment. O probă evaluativă nu poate întruni în același timp toate funcțiile. De pildă, un examen, după sistemul de referință poate dobândi mai multe funcții, plecând de la intențiile diverse ale profesorilor, elevilor, părinților, societății.

1.2 Tipuri de evaluare

După modul în care se integrează în desfășurarea procesului didactic, evaluarea poate fi de trei feluri:

a) evaluarea inițială se realizează la începutul unui nou ciclu de învățare sau al unui program de instruire, în scopul stabilirii nivelului de pregătire a elevilor. Se identifică nivelul achizițiilor elevilor în termeni de cunoștințe, competențe și abilități în scopul asigurării premiselor necesare atingerii obiectivelor propuse pentru etapa de

învățământ respectivă. Informațiile obținute în urma realizării unei evaluări inițiale sprijină planificarea activităților viitoare ale profesorului;

b) evaluarea formativă se desfășoară pe întregul parcurs didactic: prin verificări sistematice ale tuturor elevilor asupra întregii materii. Efectele sale benefice asupra activității de învățare sunt considerabile, oferind posibilitatea de raportare la obiectivele operaționale propuse și de evidențiere a progresului înregistrat de la o secvență la alta a instruirii. În ceea ce privește evaluarea formativă, feedback-ul obținut este mult mai util și eficient, ajutând atât elevul, cât și profesorul să își adapteze activitatea viitoare la specificul situației.

c) evaluarea sumativă se realizează la sfârșitul unei perioade mai lungi de instruire (de exemplu: capitol, semestru, an școlar, ciclu de învățământ), oferind informații utile asupra nivelului de performanță a elevilor în raport cu obiectivele de instruire propuse.

Dacă se ține cont de cine realizează evaluarea, aceasta poate fi de două tipuri:

a) evaluare internă, când acțiunea evaluativă este efectuată de aceeași persoană/instituție care e implicată direct în activitatea de instruire (de exemplu, profesorul de la clasă);

b) evaluarea externă, în care se implică o persoană/instituție alta decât cea care a asigurat realizarea procesului didactic.

Așadar, atunci când evaluarea se face de către profesorii din propriul așezământ școlar, în scopurile intenționate de aceștia, vorbim despre o evaluare internă.

În cazul concursurilor și examenelor cu miză mare (admitere, bacalaureat, capacitate) se impune modalitatea de evaluare externă. Trăsătura definitorie a evaluării externe o constituie implicarea altor persoane evaluatoare.

Evaluarea externă este o evaluare „decontextualizată (nu se ține cont de condițiile concrete de învățare ale elevilor, de mediul sociocultural, de posibilități și resurse specifice”.

În funcție de cantitatea de experiență și informație sau experiența încorporată de către elevi, evaluarea poate fi:

- parțială – ascultare curentă, probe practice curente;
- globală – în care se verifică o cantitate mare de cunoștințe și deprinderi (examene, concursuri).

Putem aduce în discuție o evaluare cumulativă (sumativă) și o evaluare continuă

(formativă).

Analizând comparativ cele două tipuri de evaluare se pot evidenția caracteristicile celor două mari strategii de evaluare.

Evaluarea cumulativă	Evaluarea continuă
<ul style="list-style-type: none">- verificări prin sondaj în rândul elevilor și al materiei.- verificări parțiale, încheiate cu aprecieri de bilanț asupra rezultatelor.- se apreciază rezultatele prin raportarea la scopurile generale ale disciplinei.- exercită funcția de constatare a rezultatelor și de clasificare a elevilor- determină neliniști, stres	<ul style="list-style-type: none">- verificarea tuturor elevilor și al întregii materii.- verificări sistematice, pe parcursul programului de instruire, pe secvențe mai mici.- se pleacă de la obiective concrete.- funcția de clasificare, dar clasificarea nu e definitivă.- determină relații de coordonare între profesori și elevi, dezvoltând capacitatea de evaluare și autoevaluare la elevi.

Evaluarea cumulativă	Evaluarea continuă
<ul style="list-style-type: none">- se realizează la sfârșitul unei perioade lungi de instruire.- feed-back-ul este util pentru sistem, nu pentru subiecți.- are caracter de bilanț, încheindu-se cu acordarea de note.	<ul style="list-style-type: none">- se desfășoară pe parcursul întregii activități didactice.- feed-back-ul poate fi utilizat imediat pentru ameliorarea rezultatelor învățării fiind util în primul rând subiecților.- este continuă, facilitează și motivează învățare, evidențiind progresul sau lacunele, obstacolele de învățare.

Între cele două tipuri de evaluare există o legătură strânsă de condiționare reciprocă. În mod normal evaluarea curentă trebuie să sprijine examenele prin:

- modalitățile de evaluare (strategii, tehnici, instrumente) care sunt utilizate în practica școlară la clasă;

- pregătirea profesorilor în domeniul evaluării, în sensul abilitării acestora în aplicarea diferitelor instrumente și metode;
- familiarizarea elevilor cu tipuri de itemi, cu sarcini de lucru după modelul celor care vor fi utilizate la examen, precum și cu baremul de corectare a acestora;
- utilizarea rezultatelor sale (parțial sau în totalitate) în cadrul examenelor.

1.1.Funcțiile evaluării

În contextul educațional actual, problematica evaluării capătă o importanță din ce în ce mai mare în activitatea factorilor de decizie a specialiștilor și, mai ales, a practicienilor.

Evaluarea poate fi definită în mod curent, tradițional ca totalitate a activităților prin care se organizează și se interpretează datele obținute în urma aplicării unor instrumente de măsurare în scopul emiterii unei judecăți de valoare pe care se bazează o anumită decizie în plan educațional.

Ca parte integrantă a procesului de predare, evaluarea determină comportamente noi din partea profesorilor și elevilor.

Elevii:

- < gândesc mai profund asupra sarcinilor pe care le au de îndeplinit;
- < își fac cunoscute, cu încredere propriile idei, deoarece simt că acestea sunt apreciate;
- < învață să identifice zonele în care au vădită nevoie de ajutor;
- < manifestă o mai mare înțelegere față de ideile altora;
- < conștientizează responsabilitatea propriilor acțiuni;
- < constată că dialogul și activitățile în echipă sunt mijloace de clarificare a ideilor și de găsire a unor soluții noi de rezolvare a unei probleme;

Profesorii:

- < înțeleg și acceptă mai bine modul de gândire al elevilor;
- < își dezvoltă abilitatea de a trata corespunzător elevii și de a-i asculta cu atenție;
- < încurajează abordarea unei sarcini prin mai multe metode;
- < folosesc întrebări care să încurajeze elevii să construiască și să comunice propriile idei.